Region Stockholm

4

Yttrande över JO-anmälan angående Regionens hantering av hjälpmedelsärende

HSN 2018-1763

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Rehabilitering-Habilitering-Hjälpmedel
Joakim Jarnryd

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-02-01

HSN 2018-1763

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över JO-anmälan angående Regionens hantering av hjälpmedelsärende

Ärendebeskrivning

Förslag till yttrande med anledning av till Riksdagens Ombudsmän, JO inkommen anmälan avseende handläggning av hjälpmedelsärende med begäran om utlämnande av handlingar samt ändring i Region Stockholms Hjälpmedelsguide.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Begäran om yttrande från JO, ärende 5286–2018
Hjälpmedelspolicy, bilaga 1
Beslut om fastställande av riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning, bilaga 2
Beslut införande Hjälpmedelsguiden, bilaga 3
Beslut hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden, bilaga 4

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att som yttrande till Riksdagens ombudsmän – JO - överlämna detta tjänsteutlåtande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens förslag till yttrande

Bakgrund
Hälso- och sjukvårdsnämnden har genom remiss daterad den 21 december 2018 anmodats att yttra sig över vad som framförs i anmälan till JO. Anmälaren har ifrågasatt landstingets hantering av en begäran om

utlämnande av handlingar samt hur ändringar sker i regionens regelverk för hjälpmedel, Hjälpmedelsguiden.

Överväganden
Stockholms läns landsting, numera Region Stockholm, tillhandahåller hjälpmedel för dagliga livets aktiviteter i hemmet och närmiljön samt för vård och behandling enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Hjälpmedelsguiden, som är Region Stockholms regelverk för hjälpmedelsförskrivning, bygger på den tidigare Hjälpmedelspolicyn, se bilaga 1, som antogs av landstingsfullmäktige den 11 mars 2003. Denna policy omvandlades till Riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning den 19 juni 2018, se bilaga 2. Hjälpmedelguiden är ett web-baserat förskrivningsstöd som består av en allmän del vilket ger ett ramverk för förskrivning av hjälpmedel samt en del med behovstrappor som beskriver hur behoven ska prioriteras. Hjälpmedelsguiden beskriver också vilka hjälpmedelsbehov Region Stockholm ska tillgodose, utifrån hälso- och sjukvårdslagen. I Hjälpmedelsguiden ingår även beställningsportaler för förskrivarna samt verktyg för uppföljning.

Hjälpmedelsguiden infördes 2006 efter beslut i Hälso- och sjukvårdsutskottet, ett tidigare utskott under Hälso- och sjukvårdsnämnden, *LS 0311–2922*, *införande Hjälpmedelsguiden*, se bilaga 3. För uppdraget bildades en projektgrupp samt en styrgrupp bestående av politiker och tjänstemän där styrgruppen fastslog projektgruppens förslag till förskrivningskriterier och riktlinjer i den kommande Hjälpmedelsguiden. Hälso- och sjukvårdsnämndens beslutade den 22 mars 2007, *HSN 0701–0011 Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden,* hur förändringar i Hjälpmedelsguiden ska hanteras, se bilaga 4. Denna hanteringsordning gäller än idag.

Handläggningen av inkommande frågor från anmälaren har besvarats via mejl med hänvisningar till regelverket i Hjälpmedelsguiden. Svar på begäran om utlämnande av grundbeslut, *LS 0311–2922 Införande Hjälpmedelsguiden,* se bilaga 3 samt beslutet *HSN 0701–0011, Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden*, se bilaga 4, har dock förbisetts av handläggaren, vilket är beklagligt.

Förtydligandet i Hjälpmedelsguiden av förskrivningskriterier från lipödem till lipolymfödem hanterades enligt den hanteringsordning som tagits beslut om i HSN 2007-03-22, *HSN 0701–0011, Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden,* se bilaga 4. Beslutet reglerar att ändringar i Ramverket för förskrivning vilket är av principiell betydelse för

brukarna eller som medför väsentliga kostnadsförändringar ska beslutas av Hälso- och sjukvårdsnämnden. Likaså ska ändringar av behovstrappornas konstruktion och innehåll samt beslut om vilka hela produktgrupper som ska tillhandahållas av Region Stockholm, respektive vilka hela produktgrupper som ska klassas som egenvård beslutas av Hälso- och sjukvårdsnämnden. Övriga förändringar beslutas av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Förtydliganden, som de här aktuella, ingår inte i beslut för nämnden utan handläggs av tjänstemän på Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

När termen lipödem skrevs in i Hjälpmedelsguiden den 1 juni 2016 var det ett förtydligande att förskrivningskriterierna för kompressionsmaterial vid lymfödem även gäller när lymfödemet är på grunderna av diagnosen lipödem. Diagnosen lipödem är i sig själv inte kriterier för förskrivning. För att detta inte skulle fortsätta att missförstås av såväl förskrivare som brukare, förtydligades detta senare till lipolymfödem. Det här aktuella förtydligandet där termen ”lipödem” ändrades till ”lipolymfödem”, är inte i Hjälpmedelsguidens allmänna del utan i behovstrappan där det anges vilka kriterier som föranleder förskrivning av hjälpmedel. Att det är ett förtydligande innebär att det inte ledde till någon materiell förändring av förskrivningskriterierna. Hjälpmedel beviljades inte för enbart lipödem innan förtydligandet heller.

I Hjälpmedelsguiden finns reglerat vilken ISO-kod ett hjälpmedel kan förskrivas under, vilket också ger en hänvisning till vilket tillstånd som avses. Kompressionsmaterial ligger under ISO-kod 06 *Hjälpmedel vid cirkulationsbehandling* med beskrivningen *hjälpmedel för att underlätta cirkulationen genom passivt eller aktivt tryck*. Kompressionsmaterial kan förskrivas för att underlätta cirkulationen. Att texten i Hjälpmedelsguiden förtydligades med information om att det inte går att förskriva kompressionsmaterial för smärta genomfördes för att informera och tydliggöra gällande regler. I Region Stockholm kan endast TENS förskrivas för smärta – inga andra hjälpmedel. Även här är det alltså inte fråga om någon ändring i materiellt hänseende utan endast ett förtydligande av förskrivningskriterier som gällde även tidigare.

För att kunna följa förändringar som sker i Hjälpmedelsguiden registreras alla textförändringar i dess webhanteringssystem. Detta gäller oavsett om det endast är ett förtydligande eller förändringar i kriterier. När det endast är förtydligande som görs på Hjälpmedelsguidens sidor vad gäller t. ex. förskrivningskriterier, såsom i här aktuellt ärende, dokumenteras detta inte alltid separat, då ingen förändring av kriterier är gjord.

Region Stockholms bedömning

Regionens bedömning är att förtydliganden i Hjälpmedelsguiden har handlagts enligt beslutet *HSN 0701–0011, Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden,* se bilaga 4, samt i enlighet med praxis på Hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Det är som framgått ovan inte fråga om några materiella förändringar och därmed inte heller fråga om ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som inte kan delegeras enligt 6 kap. 38 § kommunallagen. Nämnda förtydliganden ses som verkställighet. Dock kan myndigheten konstatera att dokumentation av alla förtydligande och förändringar i Hjälpmedelsguiden ska utvecklas och arbetas in i Hälso- och sjukvårdsförvaltningens rutiner. Detta innefattar såväl intern dokumentation som extern information till förskrivare för att tydliggöra vad förändringen av text i Hjälpmedelsguiden innebär.

Regionen konstaterar också att anmälarens begäran om utlämning av grundbeslutet för Hjälpmedelsguiden *LS 0311–2922* samt beslutet *HSN 0701–0011, Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden,* se bilaga 4, trots upprepade förfrågningar inte har lämnats ut, vilket naturligtvis inte är acceptabelt. Självfallet eftersträvar förvaltningen att samtliga utlämnande ärende hanteras korrekt och Regionen beklagar det inträffade. Regionen måste fortsättningsvis se till att hanteringen sker inom uppställd tid för att efterkomma såväl lagstiftningens krav i tryckfrihetsförordningen, offentlighets- och sekretesslagen, som förvaltningens interna rutiner.

Berörd befattningshavare har getts tillfälle att lämna synpunkter och fått ta del av Region Stockholms remissvar.

Margareta Tuvfesson
Tf. hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Riksdagens Ombudsmän, JO

Godkänd av Margareta Tufvesson, 2019-02-01

JO RIKSDAGENS OMBUDSMÄN

REMISS

Datum	Dnr	Sid
2018 -12- 21	5286-2018	1 (2)

Stockholms läns landsting
Box 6909
102 39 Stockholm

STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSNÄMNDEN
Ank 2018 -12- 27
Dnr

Begäran om yttrande

Stockholms läns landsting anmodas att yttra sig över vad som framförs i Ylva Ehrnrooths anmälan till JO.

Den aktuella handlingen, handling 1, bifogas.

Yttrandet ska innehålla en redogörelse för handläggningen och relevant lagstiftning. Av remissvaret ska också myndighetens bedömning av handläggningen i det aktuella ärendet framgå.

Berörd befattningshavare bör ges tillfälle att lämna synpunkter. Det ska framgå av remissvaret om så har skett. Det ska även framgå om berörd befattningshavare har fått del av myndighetens remissvar.

Övrigt att tänka på vid besvarande av remiss:

Uppgifter som är integritetskänsliga eller för vilka sekretess gäller bör inte redovisas i större utsträckning än som behövs för att besvara remissen. Om det finns dokumentation hos myndigheten som bedöms relevant för JO att ta del av men som inte bedöms lämplig att ta in i yttrandet, kan där upplysas om att ytterligare information finns och kan rekvireras vid behov. För information om de sekretessbestämmelser som gäller för JO, se http://www.jo.se/Om-JO/Regler-for-JO/Offentlighets--och-sekretesslagen-OSL/

Förkortningar som inte är allmänt kända bör förklaras.

Till remissvaret ska bifogas ett protokollsutdrag från det sammanträde vid vilket styrelsen/nämnden fattade beslut om yttrande till JO.

Senaste datum för svar är den **25 februari 2019**.

Riksdagens ombudsmän
Box 16327
103 26 Stockholm
Besök: Västra Trädgårdsgatan 4 A

E-post: justitieombudsmannen@jo.se
Telefon: 08-786 51 00
Texttelefon: 020-600 600
Fax: 08-21 65 58

www.jo.se

Remissvaret önskas i två exemplar. Dessutom bör myndighetens yttrande och eventuella underyttranden, om det anses lämpligt, skickas via e-post, helst som Word-dokument, till JOkansli2@jo.se.

Dan Johansson
byråchef

Klas Johansson
föredragande

Information om personuppgiftsbehandlingen hos JO finns på JO:s webbplats under http://www.jo.se/sv/Om-JO/Behandling-av-personuppgifter/

#1

JO-anmälan

Kontaktuppgifter

Ylva.ehrnrooth@gmail.com

Beskrivning av ärendet

Bakgrund – sjukdomen Lipödem

Lipödem är en kronisk störning i fettvävnaden där de ytliga mindre lymfkärlen, blodkärlen och nerverna är påverkade. I den svenska ICD-10[1] finns "Lipödem" som en nationell beteckning under ödem med diagnoskoden (R60.0B).

Enligt Stockholms läns landstings (**SLL**)förskrivningskriterier (sidan "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen", version 2016-06-01), **se bilaga 1 (**se även mejlkonversation i **bilaga 3** [2]**)** har en person med diagnoskoden lipödem rätt till två stycken artiklar per kroppsdel för en sexmånadersperiod.

Förskrivningskriterierna ändrades dock den 28 februari 2018, se bilaga 1, så att kompressionsmaterial dels inte kan förskrivas för smärta samt dels att ordet lipödem togs bort och ersattes med ordet lipolymfödem.

Händelse

Jag fick information om att personer som lider av sjukdomen lipödem numera nekas rätten till kompressionsplagg av SLL om de har genomgått en fettsugning pga. sitt lipödem.

Jag kontaktade därför SLL den 15 april och bad att få ta del av det beslutet med underlag samt gällande delegationsordning, se mejlkonversation/tråd med SLL, **bilaga 2,** längst ner.

Den 16 april fick jag via registratorn svar från Elisabeth Knudsen, handläggare vid enheten för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel, Närsjukvården, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, härefter **E Knudsen**, att det inte finns något särskilt beslut. Enligt E Knudsen kan kompressionsmaterial fortfarande förskrivas enligt gällande riktlinjer "lipödem med lymfödem" (lipolymfödem), se bilaga 2.

Svaret föranledde att jag den 17 april bl.a. begärde ut de riktlinjer som E Knudsen nämnde ovan i sitt svar ***"samt alla handlingar i ärendet gällande dessa riktlinjer (inklusive beslutet (där det bl.a. framgår vem som fattat beslutet och när) underlag för beslutet, analyser m.m.)"*** se bilaga 2.

Registratorn svarade samma dag att de inte hade hittat några diarieförda riktlinjer varför de skickade frågan vidare. Jag fick dock två fokusrapporter, **Bilaga 4 och 5**, samt efterfrågad delegationsordning, **bilaga 6** och organisationsbeskrivning, **bilaga 7**.

---

[1] Den internationella sjukdomsklassifikationen ICD är en statistisk klassifikation med diagnoskoder för att gruppera sjukdomar och dödsorsaker för att kunna göra översiktliga statistiska sammanställningar och analyser. Den svenska versionen heter ICD-10-SE och beslutas av Socialstyrelsen.

[2] Där det framgår att jag fått bilaga 1 från Stockholms läns landsting, Avdelningen för Närsjukvård Enheten för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel, den 7 maj 2018

På detta svarade jag samma dag att det var märkligt att de inte hade några diarieförda riktlinjer eftersom E Knudsen hänvisat till dem och att de används vid förskrivning. Jag meddelade att min begäran enligt punkten 1 i tidigare mejl kvarstod (dvs. det som står två stycken upp ovan i fet och kursiv stil).

Samma dag (17 april) fick jag länkar till de efterfrågade riktlinjerna, däremot fick jag inte några underlag, analyser eller beslut gällande riktlinjerna som jag begärt.

Efter att ha läst igenom de olika länkarna riktade jag den 3 maj, se bilaga 2, en mer specifik begäran om att få ut handlingar rörande riktlinjerna enligt följande.

"Jag är intresserad av rubriken "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen" i er hjälpmedelsguide.

Eftersom det rör myndighetsutövning (dvs. ett beslut som landstinget tagit och som anger när en privatperson har rätt till kompressionsmaterial, dvs en förmån som ensidigt beslutas av er) så måste det finnas ett beslut med beslutsfattare (antingen en nämnd eller en eller flera delegerade tjänstemän) som dessa riktlinjer grundar sig på. Jag utgår från att en tjänsteman inte bara kan gå in och ändra förutsättningarna för förmånen att få kompressionsmaterial utan att det grundar sig på ett formenligt, daterat beslut där det framgår beslutsfattare och vilka ytterligare personer som var närvarande vid beslutet utan att vara beslutsfattare.

Jag begär därför ut alla beslut (grundbeslut och ev. ändringsbeslut) som avser rubriken ovan."

I den efterföljande mejlkonversationen med E Knudsen den 4 maj förstod jag att den del av riktlinjerna jag var intresserad av ("040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen") uppenbarligen hade ändrats. När och av vem och på vilket sätt de ändrades framgick inte. E Knudsen uppgav att riktlinjerna kring kompressionsmaterial "inte ändrats utan förtydligats". E Knudsen uppgav också att "Eftersom tidigare skrivning lipödem inte var tydlig nog justerades det i Hjälpmedelsguiden utifrån den fokusrapport som är framtagen."

Trots att jag upprepade att det var själva grundbesluten och ändringsbesluten jag vill ta del av så fick jag dem inte.

När det gällde den ändring av riktlinjerna som helt uppenbart hade gjorts fick jag veta "Att förtydliga en text i Hjälpmedelsguiden kräver inga beslut. Inget är ändrat i sak.", se bilaga 2, 4 maj kl. 12:49.

När jag då begärde att i vart fall ta del av grundbeslutet informerade E Knudsen mig att något sådant beslut inte fanns, se bilaga 2, 4 maj kl. 13:52.

Jag hade vid denna tidpunkt således inte fått ta del av hur riktlinjerna såg ut innan den ändring gjorts som E Knudsen kallade ett förtydligande.

Den 6 maj vände jag mig därför återigen till SLL:s registrator med följande begäran, se bilaga 3.

"Ni har en elektronisk hjälpmedelsguide som jag vid en tidigare begäran om utlämnande fick ta del av. I denna hjälpmedelsguide finns en sida med rubriken " "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen".

Jag begär ut följande avseende denna sida.

1. ***Hur sidan såg ut (dvs. vad som stod på sidan) för två år sedan.***
2. ***Varje ändring som gjorts därefter enligt följande***
    a. ***Jag vill ha lydelsen på sidan efter ändringen***
    b. ***Datum för när ändringen gjordes, och***

c. Vem som gjorde ändringen."

Jag fick snabbt svar av en webbredaktör på samma enhet som E Knudsen. Hon berättade att texten med förskrivningskriterier för "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen" från maj 2016 endast fanns i pappersformat och att den texten var densamma som texten från den 1 juni 2016 när Hjälpmedelsguiden flyttade till Vårdgivarguiden. Vidare uppgav webbredaktören att texten den 28 februari 2018 förtydligades med information om att man inte kan förskriva kompressionsmaterial för smärta samt att ordet lipödem ändrades till lipolymfödem. Hon bifogade de två texterna med förskrivningskriterier från den 1 juni 2016 samt från den 28 februari 2018 i ett bilagt dokument, se **bilaga 1.** Slutligen uppgav hon att "Ändringarna gjordes av mig som är webbredaktör för Hjälpmedelsguiden på uppdrag av Elizabeth Knudsen som är faktagranskare och handläggare."

Efter ytterligare mejlkonversation med E Knudsen så uppgav hon slutligen den 15 maj, bilaga 2, följande " Som jag svarade 180504 så är inget förändrat utan ett förtydligande är gjort på skrivningen i Hjälpmedelsguiden och där krävs det inga politiska beslut. Kompressionsmaterial kan förskrivas till brukare som har lymfödem pga av sitt lipödem inte enbart för att man har diagnosen lipödem.",

På vilket sätt har E Knudsen agerat felaktigt

Grundbeslutet

Jag har bl.a. begärt ut grundbeslutet för förskrivningskriterierna "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen" i SLL:s hjälpmedelguide.

Min begäran var tydlig angiven, se sid 2 (samt bilaga 2, begäran skickades den 3 maj 2018).

Att E Knudsen hävdar att det inte ens finns ett grundbeslut för dessa riktlinjer låter osannolikt. Riktlinjerna används för att förskriva en förmån till enskilda personer. Beroende av vad som står i dem har en enskild således rätt till en förmån (dyra kompressionsplagg) som ersätts av SLL (dvs. av skattemedel) eller inte. Rimligtvis måste det finnas ett ursprungligt beslut av en politisk nämnd i ärendet?

I Fokusrapporten om lipödem, bilaga 4, framgår att E Knudsen deltagit som sakkunnig i referensgruppen (sid 9), vilket innebär att hon rimligtvis måste ha arbetet med denna fråga en längre tid. Om E Knudsen inte själv visste var det politiska beslutet fanns borde hon ha kontaktat någon på sin enhet som hade den kunskapen. Om hon inte förstod min begäran så var hon ju dessutom skyldig att be mig specificera den.

E Knudsen har genom sitt agerande då hon inte lämnat ut de begärda handlingarna försvårat för mig att utöva mina rättigheter enligt offentlighetsprincipen.

Ändringsbeslutet den 28 februari 2018

E Knudsen hävdar att det inte är fråga om en ändring utan bara ett förtydligande. Hon hävdade "Att förtydliga en text i Hjälpmedelsguiden kräver inga beslut. Inget är ändrat i sak.". E Knudsen uppgav också att "Eftersom tidigare skrivning lipödem inte var tydlig nog justerades det i Hjälpmedelsguiden utifrån den fokusrapport som är framtagen."

Jag antar att E Knudsen refererar till fokusrapporten om Lipödem från 2017, bilaga 4. Jag har läst rapporten men kan inte se att E Knudsen har belägg för sitt påstående att inget är ändrat i sak.

Lipödem är en sjukdom som bl.a. kan leda till ett tillstånd som kallas lymfödem (lipolymfödem). Att ändra ordet lipödem till lipolymfödem innebär därför att man "snävar in" den krets enskilda som har rätt till kompressionsplagg. Smärta och ömhet är andra symptom som personer med lipödem kan lida av. Även ändringen, att kompressionsmaterial inte kan förskrivas för smärta, innebär därför en begränsning av kretsen som är berättigade till kompressionsmaterial. E Knudsen bekräftar ju dessutom själv i sitt sista svar till mig den 15 maj, se bilaga 2, att det är en fråga om begränsning i förskrivningsrätten "Kompressionsmaterial kan förskrivas till brukare som har lymfödem pga av sitt lipödem inte enbart för att man har diagnosen lipödem.".

Av mejlkonversationen med webbredaktören, se bilaga 3, framgår tydligt att hon gjort ändringen på uppdrag av E Knudsen. Det är således E Knudsen som har beslutat om ändringen. Det finns inte något formellt skriftligt beslut och inte heller något underlag för beslutet. Det verkar överhuvudtaget inte finnas något upprättat ärende för ändringen.

Av 6 kap 38 § kommunallagen (2017:725) framgår att en nämnd inte får delegera sin beslutanderätt i "ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt". Samma skrivning återfinns på sidan 3 i Hälso- och sjukvårdsförvaltningens delegationsordning och fördelning av verkställighetsbeslut under rubriken "Vad kan inte delegeras", se bilaga 6. Med största sannolikhet borde därför ändringen ha gjorts av Hälso- och sjukvårdsnämnden (**HSN**) inte av en enskild tjänsteman.

Även om ändringsbeslutet skulle kunna delegeras så finns det enligt bilaga 6 inget som tyder på att beslut om som avser förskrivningsrätt för kompressionsplagg har delegerats överhuvudtaget. Dessutom så framgår av förteckningen (sid 6-15, bilaga 6) att delegation sker till lägst enhetschefs nivå och såvitt jag förstår omfattas därför E Knudsen inte av någon vidaredelegering från HSN. Dessutom framgår att det krävs **skriftligt beslut** i samtliga beslutstyper i förteckningen om inte förteckningen anger annat (se överst på sid 6, bilaga 6).

Om beslutet om ändring mot förmodan skulle anses vara ett verkställighetsbeslut, fast inte något tyder på detta, så ska dessa alltid vara **skriftliga, diarieföras samt förvaras hos registrator**, se sid 4 i bilaga 6 under rubriken Dokumentation av verkställighetsbeslut. Inget av detta har skett i detta fall (se registratorns svar den 17 april, bilaga 2, till undertecknad).

E Knudsen har därför med största sannolikhet fattat ett beslut som hon inte har rätt att fatta, varken enligt lag eller SLL:s egna interna delegationsordning. Detta strider mot en av de mest viktiga rättsstatliga principerna, nämligen legalitetsprincipen i 1 kap 1 § Regeringsformen.

E Knudsen har dessutom inte dokumenterat beslutet och de underlag som ligger till grund för beslutet och inte heller diarieført ärendet. På så sätt har hon försvårat för alla som vill ta del av allmänna handlingar som rör förskrivningsrätten för kompressionsplagg/förband. Det har för min del varit mycket svårt att ens utröna vad som har hänt i ärendet varför jag till sist bad att få se de olika versionerna på den efterfrågade sidan "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen". Även i denna del har E Knudsen brutit mot i vart fall de interna regler som framgår av bilaga 6.

Slutligen har E Knudsens beslut att ändra i riktlinjerna för förskrivningsrätten troligtvis skapat en osäkerhet om vad som faktiskt gäller för patienter med lipödem. Att E Knudsen anser att ändringen är ett förtydligande innebär inte att hon slipper de dokumentationskrav som man kan ställa på en

offentlig förvaltning. De lymfterapeuter jag talat har uttryckt en stor osäkerhet om lipödempatienter överhuvudtaget har rätt till kompressionsmaterial efter ändringen. En inte helt orimlig tolkning eftersom ordet lipödem är borttaget och det dessutom inte längre får förskrivas kompressionsmaterial för smärta vilket troligtvis är det vanligaste symptomet för Lipödem. Risken finns att patienter därför kommer att behandlas olika pga. av E Knudsens ändring vilket i sin tur strider mot objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Observera att jag inte gör en invändning mot ändringen som sådan utan **hur** den kom till. SLL har rätten att göra prioriteringar och besluta vem som har rätt till kompressionsmaterial. Att ändringen gjordes av en tjänsteman och att det inte verkar finnas något underlag eller ens en analys för hur reglerna skulle kunna komma att tillämpas av de som har förskrivningsrätten strider mot grundläggande regler för den omsorg om sin regelgivning och myndighetsutövning som en offentlig förvaltning bör uppfylla.

Övriga upplysningar

På länken http://www.diagnoskod.se/ finns diagnoskoden för lipödem men däremot inte för lipolymfödem.

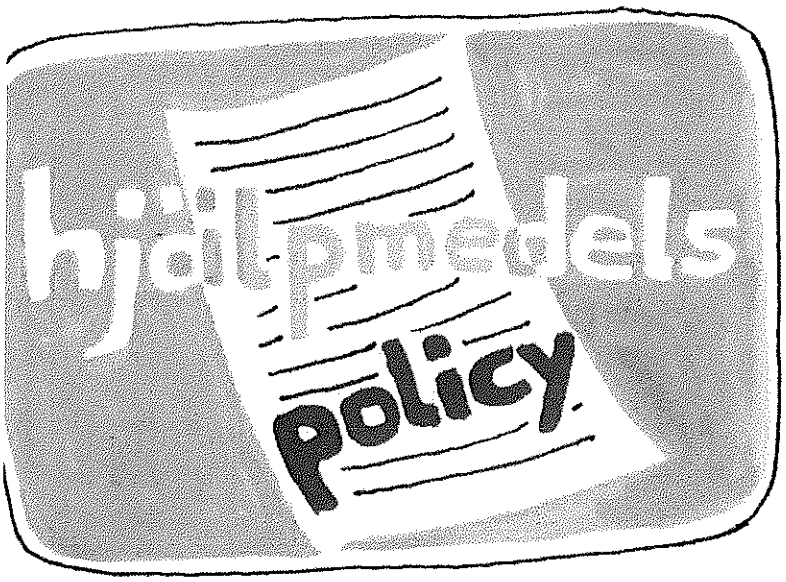
Bifogade bilagor (filer)

Bilaga 1	Stockholms läns landstings (SLL) förskrivningskriterier, sidan "040606 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen", version 2016-06-01 och version 2018-02-28.
Bilaga 2	Mejlkonversation med E Knudsen (samt SLL:s registratorer) mellan den 15 april och den 15 maj 2018.
Bilaga 3	Mejlkonversation med en webbredaktör på samma enhet som E Knudsen (samt SLL:s registratorer) mellan den 6 maj och den 14 maj 2018.
Bilaga 4	SLL:s Fokusrapport 2017 Lipödem
Bilaga 5	SLL:s Fokusrapport 2016 Lymfödembehandling med inriktning rehabilitering
Bilaga 6	Hälso- och sjukvårdsförvaltningens delegationsordning och fördelning av verkställighetsbeslut
Bilaga 7	Hälso- och sjukvårdsförvaltningens organisation

Bilaga 1

Stockholms läns landsting

Hjälpmedelspolicy

Beställare Vård

Hjälpmedelspolicy

- Denna policy gäller oavsett driftsform för alla verksamheter som hanterar hjälpmedel inom, eller via vårdavtal med, Stockholms läns landsting.
  Den gäller även vid förskrivning av hjälpmedel som landstinget bekostar, där kommunen är sjukvårdshuvudman.

- Med hjälpmedel avses i denna policy de produkter som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning och utprovning och som är avsedda att kompensera förlorad funktion, förbättra nedsatt funktion eller vidmakthålla funktion och förmåga att klara varje dags aktivitet.

- Konsumentprodukter som kan kompensera för funktionsnedsättning och som går att införskaffa i dagligvaruhandeln bör betraktas som hjälpmedel för egenvård. Brukarna bör informeras om lämpliga produkter för egenvård och var de kan inhandlas.

- I hälso- och sjukvården är hjälpmedel alltid en integrerad del i vård och behandling och / eller rehabilitering och habilitering. Hjälpmedel ska inte ersätta en rehabilitering/ habiliteringsinsats.

- Bedömningen av behovet och möjligheten att erhålla ett hjälpmedel ska vara lika oavsett var man bor i landstinget.

- Hjälpmedelsverksamheten ska tillvarata och aktivt följa med den tekniska utvecklingen.

- Helhetssyn ska prägla förskrivningen av hjälpmedel och utgå från brukarens hela livssituation, vilket innebär att fysiska såväl som psykologiska och sociala behov tillgodoses.

- Förskrivning av hjälpmedel ska utgå från ett behovsinriktat synsätt som möjliggör individuella lösningar för brukaren, oavsett behovets tidslängd.

- Brukarens delaktighet och inflytande ska vara en del i förskrivningsprocessen och brukaren ska bemötas med respekt så att hans/hennes erfarenheter och kunskaper om sitt funktionshinder och sina behov tillvaratas.

- Valfrihet inom hjälpmedelsområdet innebär möjligheten för brukaren att välja förskrivande enhet.

- Personer med störst behov ska ges företräde till vården. Vid prioritering på individnivå ska följande kriterier beaktas, utan inbördes rangordning:

- Sjukdomens/tillståndets konsekvenser för patienten vid uteblivet hjälpmedel
- Hjälpmedlets effekt på brukarens hälsa och livskvalitet
- Hjälpmedlets evidensbaserade dokumenterade effekt
- Kostnadseffektivitet enligt prioriteringsutredningens definition

- Personer med långvariga funktionshinder ska inte ha merkostnader för sina hjälpmedel utöver förbrukningsartiklar och besöksavgifter. Avgifter som tas ut ska vara tydliga och enkla att förstå och gälla för samtliga förskrivande enheter inom landstinget.

- Landstinget ska samverka med kommunerna i hjälpmedelsfrågor så att det möjliggör bra habilitering, rehabilitering och vård för brukaren. Ur brukarperspektiv är det viktigt att samordning även sker med arbetsgivare, länsarbetsnämnd, försäkringskassa och andra involverade verksamheter.

- Samverkan med brukarorganisationer i hjälpmedelsfrågor ska ske på alla nivåer i landstinget.

- Alla verksamheter involverade i förskrivning av hjälpmedel ska ha god tillgänglighet till utredning, förskrivning, service, information och telefonservice. Maximala väntetider definieras i vårdavtal, vårdöverenskommelser och eventuella vårdgarantier.

- Hela hjälpmedelskedjan ska präglas av professionalism och hög kompetens. Alla förskrivare ska genomgå en grundläggande förskrivarutbildning och få möjlighet till kontinuerlig fortbildning.

- Forskning och utveckling inom hjälpmedelsområdet ska stimuleras. Konsekvensstudier och kostnads/nyttostudier bör genomföras avseende effekten av hjälpmedel ur den enskildes respektive samhällets perspektiv.

Bilaga 2

Stockholms läns landsting

13

Fastställa riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning för Stockholms läns landsting samt besluta om obligatorisk förskrivarutbildning

HSN 2016-4403

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Rehabilitering-Habilitering-Hjälpmedel
Anna Breuer

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-05-31

HSN 2016-4403

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Fastställa riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning för Stockholms läns landsting samt besluta om obligatorisk förskrivarutbildning

Ärendebeskrivning

Hjälpmedelspolicyn från 2003 har upphävts av landstingsfullmäktige den 12 juni 2018 och policyn från 2016 klassificeras om till riktlinje. I detta ärende föreslås att hälso- och sjukvårdsnämnden fastställer riktlinjerna för hjälpmedelsförskrivning samt tar beslut om att förskrivare av hjälpmedel ska genomgå en grundläggande förskrivarutbildning.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Hjälpmedelspolicy för Stockholms läns landsting, bilaga 1

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för äldre och multisjuka.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att fastställa att punkterna i Stockholms läns landstings Hjälpmedelspolicy (HSN 2016–4403) fortfarande gäller när policyn ändrats till riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning som kompletterar Policy för uppförande, bemötande och likvärdig behandling

att kravet på att alla förskrivare bör genomgå en grundläggande förskrivarutbildning ändras till att alla förskrivare ska genomgå en grundläggande förskrivarutbildning.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Hjälpmedelspolicyn från 2003 är beslutad av landstingsfullmäktige. Under 2016 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN 2016–4403) om en

uppdatering av policyn som fullmäktige beslutat 2003. Dock upphävdes inte policyn från 2003 varför Stockholms läns landstings hjälpmedelsguide bygger på två snarlika men ej samordnade policyer. Landstingsfullmäktige har därmed den 12 juni 2018 upphävt hjälpmedelspolicyn från 2003 och beslutat att policyn från 2016 klassificeras om till riktlinjer.

Då innehållet i policyn från 2016 är mer av riktlinjekaraktär kommer den att komplettera policyn för uppförande, bemötande och likvärdig behandling. Innehållet i hjälpmedelspolicyn från 2016 föreslås att flytta över till Riktlinjerna för hjälpmedelsförskrivning. I samband med denna förändring föreslås även att förskrivare av hjälpmedel ska genomgå en obligatorisk grundläggande förskrivarutbildning, vilket tidigare endast var en rekommendation. Förändringen torde ge en ökad patientsäkerhet då kompetensen säkerställs.

Överväganden
Sedan revideringen gjordes 2016 har Socialstyrelsens förskrivar-utbildningar "Förskrivning av hjälpmedel" och "Förskrivning av förbrukningsartiklar" införts som obligatoriska förskrivarutbildningar i Stockholms läns landsting. Därför föreslås att skrivningen i Hjälpmedelspolicyn ändras från ett bör-krav till ett ska-krav.

I nuvarande Hjälpmedelspolicy står att:

- Alla förskrivare **bör** genomgå en grundläggande förskrivarutbildning och få möjlighet till kontinuerlig fortbildning inom Hjälpmedelsguidens regelverk, förskrivningsprocessen och förskrivningsbart hjälpmedelssortiment.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet får inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet medför ökad patientsäkerhet då obligatorisk förskrivarutbildning ska genomföras.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Beslutet får oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Beslutet får oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Beslutet medför att förskrivare av hjälpmedel får en ökad administration under den tid det tar att genomföra den webbaserade förskrivar-utbildningen.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Barbro Naroskyin, 2018-05-31

Hjälpmedelspolicy för Stockholms läns landsting

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har i samråd med brukarorganisationer reviderat Stockholms läns landstings hjälpmedelspolicy. Hjälpmedelspolicyn är den policy som regelverket för hjälpmedelsförskrivning, Hjälpmedelsguiden, bygger på.

- Denna policy gäller oavsett driftsform för alla verksamheter som hanterar hjälpmedel som Stockholms läns landsting bekostar, även i de fall kommunen är sjukvårdshuvudman.
- Med hjälpmedel avses de medicintekniska produkter, enligt ISO 9999, som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning och utprovning och som är avsedda att kompensera förlorad funktion, förbättra nedsatt funktion eller vidmakthålla funktion och förmåga att klara varje dags aktivitet och främja full delaktighet.
- Konsumentprodukter som kan kompensera för funktionsnedsättning och som går att införskaffa i öppna handeln bör betraktas som egenansvar. Brukarna bör informeras om lämpliga produkter för egenansvar och var de kan inhandlas.
- Hjälpmedel ska inte helt ersätta annan rehabiliterings- eller habiliteringsinsats, inte heller annan vård och/eller behandlingsinsats. Hjälpmedel är alltid en integrerad del i vård och behandling, rehabilitering och habilitering.
- Bedömningen av behovet och möjligheten att erhålla ett hjälpmedel ska vara lika för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- Ett barn med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på lika villkor som andra barn. Vid förskrivning av hjälpmedel till barn under 18 år ska bedömning av behovet göras i förhållande till barn i jämförbar ålder utan funktionsnedsättning.
- Vid förskrivning av hjälpmedel ska brukarens hela livssituation beaktas, såväl fysiska som psykologiska och sociala behov.
- Förskrivning av hjälpmedel ska utgå från ett behovsinriktat synsätt som möjliggör lösningar för den specifika brukaren.
- Förskrivningen ska utformas och genomföras i samråd med brukaren. Brukarens delaktighet och inflytande ska vara en del i förskrivningsprocessen och brukaren ska bemötas med respekt så att erfarenheter och kunskaper om den egna funktionsnedsättningen och behoven tillvaratas. Brukaren ska få information för att kunna vara delaktig i val av hjälpmedel och få inflytande i förskrivningsprocessen.
- Information ska ges till brukaren på det sätt, och i det format, som brukaren kan och önskar ta emot och som försäkrar att informationen når fram.

- När det finns olika hjälpmedel tillgängliga ska brukaren ges möjlighet att välja det alternativ som hen föredrar om det med hänsyn till behovet och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat.
- Personer med störst behov ska ges företräde till vården enligt följande rangordnade principer; Människovärdesprincipen, Behovs- och solidaritetsprincipen, Kostnadseffektivitetsprincipen
- Personer med långvariga funktionsnedsättningar bör inte ha merkostnader för sina hjälpmedel utöver förbrukningsartiklar. I de fall patientavgifter för hjälpmedel finns, ska de vara tydliga och enkla att förstå.
- Landstinget och dess verksamheter ska samverka med kommunerna i hjälpmedelsfrågor för att möjliggöra god habilitering, rehabilitering och vård för brukaren. Ur brukarperspektiv är det viktigt att samordning även sker med arbetsgivare, arbetsförmedling, försäkringskassa och andra berörda verksamheter.
- Landstinget och dess verksamheter ska samverka med länets brukarorganisationer i hjälpmedelsfrågor.
- Alla verksamheter som hanterar hjälpmedel ska präglas av god tillgänglighet gällande såväl fysisk som kognitiv miljö samt även god tillgänglighet avseende vänte-, telefon- och öppethållandetider.
- Hela hjälpmedelskedjan ska präglas av professionalism och hög kompetens. Alla förskrivare bör genomgå en grundläggande förskrivarutbildning och få möjlighet till kontinuerlig fortbildning inom Hjälpmedelsguidens regelverk, förskrivningsprocessen och förskrivningsbart hjälpmedelssortiment.
- Hjälpmedelsverksamheten ska aktivt följa och tillvarata den tekniska utvecklingen.
- Forskning och utveckling inom hjälpmedelsområdet ska stimuleras. Konsekvensstudier och hälsoekonomiska studier bör genomföras avseende effekten av hjälpmedel ur den enskildes respektive samhällets perspektiv.

http://www.vardgivarguiden.se/behandlingsstod/hjalpmedelsguiden/start/om-hjalpmedelsguiden/hjalpmedelspolicyn/

§ 129 Fastställa riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning för Stockholms läns landsting samt besluta om obligatorisk förskrivarutbildning HSN 2016-4403

Ärendebeskrivning

Hjälpmedelspolicyn från 2003 har upphävts av landstingsfullmäktige den 12 juni 2018 och policyn från 2016 klassificeras om till riktlinje. I detta ärende föreslås att hälso- och sjukvårdsnämnden fastställer riktlinjerna för hjälpmedelsförskrivning samt tar beslut om att förskrivare av hjälpmedel ska genomgå en grundläggande förskrivarutbildning.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Hjälpmedelspolicy för Stockholms läns landsting

Yrkanden

Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att fastställa att punkterna i Stockholms läns landstings Hjälpmedelspolicy (HSN 2016–4403) fortfarande gäller när policyn ändrats till riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning som kompletterar Policy för uppförande, bemötande och likvärdig behandling

att kravet på att alla förskrivare bör genomgå en grundläggande förskrivarutbildning ändras till att alla förskrivare ska genomgå en grundläggande förskrivarutbildning.

Sammanträde i hälso- och sjukvårdsnämnden

Datum	Tisdagen den 19 juni 2018		
Tid	15.00 – 16:20		
Plats	Gjörwellsalen, Landstingshuset		
Ledamöter	(L)	Anna Starbrink	
	(M)	Marie Ljungberg Schött	
	(S)	Dag Larsson	
	(M)	Inger Akalla	
	(M)	Gunilla Helmerson	
	(M)	Lotta Lindblad Söderman	
	(M)	Olle Reichenberg	
	(M)	Cecilia Löfgreen	
	(L)	Amelie Tarschys Ingre	
	(KD)	Ella Bohlin	
	(S)	Petra Larsson	
	(S)	Tuva Lund	
	(MP)	Susanne Nordling	
	(MP)	Marie-Helena Fjällås	T.o.m. § 142
	(V)	Catarina Wahlgren	
	(-)	Jörgen Bengtsson	
Ersättare	(M)	Catarina Ekeståhl	
	(M)	Jane Gustavsson	
	(M)	Sofia Paulsson	
	(M)	Caroline Wallensten	
	(L)	Jessica Ericsson	
	(L)	Hans Andersson	
	(KD)	Maria Fälth	
	(KD)	Margaretha Åkerberg	
	(C)	Kent Ivarsson	Tjänstgörande
	(S)	Jens Sjöström	Tjänstgörande
	(S)	Hanna Stymne-Bratt	Tjänstgörande
	(S)	Christina Enocson-Mårtensson	
	(S)	Elinor Odeberg	
	(MP)	Shadi Larsson	From. § 143
	(MP)	Marja Sandin-Wester	
	(V)	Jonas Lindberg	Tjänstgörande
	(-)	Ulf Landström	

Övriga

HSF tjänstemän:
Barbro Naroskyin, Anna Ingmanson, Margareta Tufvesson, Kitty Kook Wennberg, Maria Hägerstrand, Peter Bohlin, Magnus Thyberg, Johan Bratt, Linnea Graaf, Susanna Lagersten, Anette Karlsson

Politiska sekreterare:
Lovisa Montin (L), Carl Henrik Svensson (M),
Kata Hansson (S), Andrea Söderblom Tay (V),
Lisbeth Friman (KD), Petra Björk (C)

Justeringsdatum

Den 19 juni 2018 vad gäller §§ 122, 131, 136, 143 - 148.

Den 28 juni 2018 vad gäller protokollet i övrigt.

Anslagsdatum

Den 20 juni 2018 vad gäller §§ 122, 131, 136, 143 - 148.

Den 28 juni 2018 vad gäller protokollet i övrigt.

Justerat Anna Starbrink Dag Larsson

Vid protokollet Henrik Haij

Närvarande vid omedelbar justering av paragraf

Ledamöter	(L)	Anna Starbrink	
	(M)	Marie Ljungberg Schött	
	(S)	Dag Larsson	
	(M)	Inger Akalla	
	(M)	Gunilla Helmerson	
	(M)	Lotta Lindblad Söderman	
	(M)	Olle Reichenberg	
	(M)	Cecilia Löfgreen	
	(L)	Amelie Tarschys Ingre	
	(KD)	Ella Bohlin	
	(S)	Petra Larsson	
	(S)	Tuva Lund	
	(MP)	Susanne Nordling	
	(MP)	Marie-Helena Fjällås	T.o.m. § 142
	(V)	Catarina Wahlgren	
	(-)	Jörgen Bengtsson	
Ersättare	(M)	Catarina Ekeståhl	
	(M)	Jane Gustavsson	
	(M)	Sofia Paulsson	
	(M)	Caroline Wallensten	
	(L)	Jessica Ericsson	
	(L)	Hans Andersson	
	(KD)	Maria Fälth	
	(KD)	Margaretha Åkerberg	
	(C)	Kent Ivarsson	Tjänstgörande
	(S)	Jens Sjöström	Tjänstgörande
	(S)	Hanna Stymne-Bratt	Tjänstgörande
	(S)	Christina Enocson-Mårtensson	
	(S)	Elinor Odeberg	
	(MP)	Shadi Larsson	From. § 143
	(MP)	Marja Sandin-Wester	
	(V)	Jonas Lindberg	Tjänstgörande
	(-)	Ulf Landström	

§ 117 Val av justerare

2:e vice ordförande Dag Larsson (S) väljs att tillsammans med ordförande Anna Starbrink (L) justera dagens protokoll.

§ 118 Godkännande av dagordning

Hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner dagordningen.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSUTSKOTTET

Protokollsutdrag Paragraf 7
Sammanträdesdag
2003-12-16 12/2003

Justeras: Birgitta Sevefjord
Christer G Wennerholm

§ 7
Beslut om införande av hjälpmedelsguide i Stockholms läns landsting
LS 0311-2922

Inför sammanträdet förelåg ett tjänsteutlåtande den 25 november 2003.

Hälso- och sjukvårdsutskottet **beslutade**

att införa en hjälpmedelsguide för Stockholms läns landsting

att arbetet påbörjas under år 2004

att utbildningsinsatser sker under år 2005

att hjälpmedelsguiden träder i full kraft fr o m 2006

att en styrgrupp utses inom MPB 3 samt

att referensgrupper bildas med deltagare från brukarorganisationerna och förskrivare.

Wennerholms (m) gjorde följande **särskilda uttalande** för m-, fp- och kd-ledamöterna:

"Vi har tidigare framfört att hjälpmedelsguiden ska införas snarast och senast under år 2004. Vi kan bara beklaga att majoriteten avser att införa guiden först år 2006."

Vid protokollet

Örjan Sundqvist

Rätt utdraget intygas:

Maud Stöckel

Exp till:
BKV
MPB 3

Landstingsstyrelsens förvaltning
Beställarkontor Vård

2003-11-25 LS 0311-2922

Handläggare:
Göran Zetterström

Införande av Hjälpmedelsguide för Stockholms läns landsting

Ärendet

Under de senaste åren har Stockholms läns landsting utrett frågan om införande av en hjälpmedelspolicy och hjälpmedelsguide. Vid Landstingsfullmäktiges sammanträde den 11 mars 2003 godkändes förslaget till hjälpmedelspolicy. Den del i ärendet som avsåg hjälpmedelsguiden togs inte upp till beslut vid Landstingsfullmäktiges sammanträde i mars månad. Ärendet lämnades åter till BKV för vidare beredning. En projektgrupp inom BKV har därefter utarbetat följande förslag till införande av en hjälpmedelsguide för Stockholms läns landsting.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsutskottet föreslås besluta

att införa en hjälpmedelsguide för Stockholms läns landsting

att arbetet påbörjas under år 2004

att utbildningsinsatser sker under år 2005

att hjälpmedelsguiden träder i full kraft fr o m 2006

att en styrgrupp utses inom MPB 3

att referensgrupper bildas med deltagare från brukarorganisationerna och förskrivare.

Beställarkontorets synpunkter

Målgruppen för en hjälpmedelsguide är brukaren, förskrivaren, hjälpmedelskonsulenten och beställaren. En projektgrupp inom BKV, under ledning av en styrgrupp med representanter från MPB 3, har utarbetat ett förslag till en modell som kan utgöra grund för innehållet i en hjälpmedelsguide. Projektgruppens modell visar att det är möjligt att tydligt och nyanserat göra behovsbeskrivningar av vilka funktioner som ska tillgodoses. Denna modell gör det möjligt att ta fram en hjälpmedelsguide som både tillgodoser brukarnas önskemål om att utgå från behov av hjälpmedel och förskrivarnas önskemål om tydliga riktlinjer.

Bilagor:
1 Projektgruppens rapport
2 Protokollsutdrag (delas utsenare)

Hjälpmedelsguiden bör dessutom innehålla beskrivningar av vilka rekommenderade egeninsatser som är aktuella och vilka insatser som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens.

Hjälpmedelskostnaderna har ökat med 10 – 14 procent per år under de senaste åren. Framför allt är det hjälpmedelsvolymerna som ökat. Några faktorer som påverkat denna utveckling är att vi blir allt fler äldre, förändrade vård- och boendeformer och medicinsk- och teknisk utveckling. Projektgruppen konstaterar att införandet av en hjälpmedelsguide i sig inte kan åtgärda dessa volym- och kostnadsökningar. Projektgruppens slutsats är att hjälpmedelsguiden bör utformas så att den möjliggör prioriteringar med tydliga konsekvensbeskrivningar inom hjälpmedelsområdet.

Projektgruppen föreslår att en hjälpmedelsguide för Stockholm läns landsting utgår från tydligt angivna ramar och utarbetas utifrån följande förutsättningar:

- att all förskrivning ska utgå från behovsanalys och de funktioner som bedöms ska utvecklas, kompenseras, förbättras och/eller vidmakthållas.

- att hjälpmedelsguiden utgår från landstingets ekonomiska förutsättningar. Detta innebär att hjälpmedelsguiden ska kunna utgöra underlag för prioriteringar.

- att hjälpmedelsguiden ska tydliggöra vilka hjälpmedelsinsatser som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens.

Under år 2004 påbörjas arbetet med att utforma innehållet i hjälpmedelsguiden. Ett flertal frågor är så komplexa att kunskap och erfarenhet bör inhämtas från såväl patient-, brukar- och pensionärsorganisationer som förskrivare och hjälpmedelskonsulenter. Därmed bör det fortsatta arbetet med att utarbeta en hjälpmedelsguide genomföras i projektform.

Under år 2005 påbörjas utbildningsinsatserna som riktas till förskrivarna och hjälpmedelskonsulenterna. En hjälpmedelsguide för Stockholms läns landsting kan träda i full kraft från och med år 2006.

Kostnader i samband med införande av en hjälpmedelsguide är dels implementeringskostnader som omfattar utbildningsinsatser till samtliga förskrivare och hjälpmedelskonsulenterna motsvarande cirka 2,7 mkr, dels IT-kostnader som uppskattas till cirka 1 mkr.

Samråd med brukarorganisationerna har ägt rum vid representantskapsmöte den 6 november 2003 och vid ett särskilt informationsmöte för brukarorganisationerna om hjälpmedelsguiden den 8 december 2003.

MPB 3 och styrgruppen har lämnat sina synpunkter i ärendet vid styrgruppsmötet den 12 november 2003. MPB 3 har tillstyrkt projektgruppens förslag och betonar att arbetet med att utforma en hjälpmedelsguide påbörjas omgående och att upplägget sker i enlighet med projektgruppens rapport.

Lars-Bertil Arvidsson

Förvaltningen

Handläggare:
Jeanette Adolfsson

TJÄNSTEUTLÅTANDE

2007-03-08

HSN 0701-0011

Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden

Ärendet

Ärendet ger förslag till hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden. Den tvärpolitiskt tillsatta styrgruppen för utarbetande och införande av Hjälpmedelsguiden behandlade hanteringsordningen år 2005 och var då eniga om inriktningen (LS0411-2038, 2005-05-03, §§ 5,6).

Programberedningen för Kroniskt sjuka har behandlat ärendet.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att hanteringsordningen vid förändringar i Hjälpmedelsguiden fastslås enligt förslag i detta tjänsteutlåtande.

Förvaltningens synpunkter

Bakgrund
Hälso- och sjukvårdsutskottet (HSU) beslutade 2003-12-16 att en Hjälpmedelsguide skulle införas i Stockholms läns landsting. HSU beslutade även att en styrgrupp skulle utses inom dåvarande MPB3 och att referensgrupper skulle bildas med deltagare från brukarorganisationer och förskrivare. Arbetet påbörjades 2004, utbildningsinsatser till förskrivare genomfördes under 2005 och Hjälpmedelsguiden trädde i full kraft 2006-01-01.

Beskrivning av Hjälpmedelsguiden
Hjälpmedelsguiden är ett WEB-baserat förskrivningsstöd som består av en allmän del vilket ger ett ramverk för förskrivning av hjälpmedel samt en del med behovstrappor som beskriver hur behoven skall prioriteras. Under 2006 har behov i de översta trappstegen, de minst prioriterade, ej kunnat tillgodoses, utan har hanterats i en planeringslista/kö. I behovstrapporna beskrivs hälso- och sjukvårdens uppgift, "Kloka hjälpmedelslistan", egenvård, samt andra samhällsinsatser. I Hjälpmedelsguiden ingår även en beställningsportal för förskrivarna samt verktyg för uppföljning. Ständigt sker kontinuerliga förändringar av t ex av sortimentet i "kloka hjälpmedelslistan". Förutsättningarna för förskrivning kräver likaså fortlöpande uppdateringar av Hjälpmedelsguiden. Vissa större beslut behöver dock underställas hälso- och sjukvårdsnämndens ställningstagande.

Bilaga: Protokollsutdrag från programberedningen (delas ut senare)

Förslag till hanteringsordning

I följande fall skall förslag om ändringar underställas hälso- och sjukvårdsnämnden för beslut.

- Ändringar inom den allmänna delen, d.v.s. ramverket för förskrivning som är av principiell betydelse för brukarna eller som medför väsentliga kostnadsförändringar.
- Ändring av behovstrappornas konstruktion och innehåll.
- Beslut om vilka *hela* produktgrupper som skall tillhandahållas av SLL, respektive vilka *hela* produktgrupper som skall klassas som egenvård.

Övriga förändringar

- Övriga förändringar beslutas av förvaltningen.

Anna-Stina Nordmark Nilsson

Kitty Kook Wennberg

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSNÄMNDEN Protokollsutdrag Paragraf 39

Sammanträdesdag
2007-03-22 4/2007

Justeras: Filippa Reinfeldt
Dag Larsson

Anslagsdatum 2007-04-13

§ 39
Hanteringsordning vid förändringar i Hjälpmedelsguiden
HSN 0701-0086

Inför sammanträdet förelåg ett tjänsteutlåtande den 8 mars 2007.

Hälso- och sjukvårdsnämnden **beslutade**

att hanteringsordningen vid förändringar i Hjälpmedelsguiden fastslås enligt förslag i tjänsteutlåtandet.

Vid protokollet

Örjan Sundqvist

Rätt utdraget intygas:

Maud Stöckel

Exp till :
HSN
SLSO